

Войтенко Юрій Миколайович

Ідентичність українців в умовах демократичного транзиту та геополітичних викликів: динаміка

УДК 323.1/314.1

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-1.28>

Войтенко Юрій Миколайович
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політології
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30,
Переяслав, Київська область, Україна

Актуальність проблеми. Український народ, відновивши свою державність у 1991 році, культурно відрізнявся від інших пострадянських, котрі разом існували понад сімдесят років в умовах тоталітарно-більшовицького режиму. З занепадом режиму і відновленням незалежності України, виникало питання щодо історичної самобутності нашого народу на цій землі і його ідентичності з минулою величною культурою, мовою, національною приналежністю, релігією та ціннісними орієнтирами, зокрема і у геополітичній площині. Це дало змогу по вищезазначеним маркерам визначити те, яким є народ України в переважній більшості за вказаними критеріями. Протягом тридцяти років існування незалежності в Україні виникали різнобачення щодо того, яким є народ за своєю ідентичністю у різних площинах. Зокрема, у найбільшій моменті потрясіння (двох революцій: «Помаранчевої» та «Гідності»), а також багаторічної російської агресії, починаючи з 2014 р. й по теперішній час) українці більш чітко визначалися щодо своєї ідентичності за національною, мовною, релігійною тощо ознаками. Тому, тепер як ніколи, в умовах боротьби за своє існування під час повномасштабної російської агресії, важливим є акцентування на нашій єдності та спільних цінностях, котрі лежать в основі нашої ідентичності.

Метою статті є спроба визначити головні маркери ідентичності українців за кількісними критеріями у динаміці.

Методами дослідження статті стали: компаративний метод – використовувався для порівняння показників підтримки того чи іншого маркера ідентичності; метод кількісних досліджень – використовувався для виявлення числових значень ідентифікації українців по визначених критеріях.

Результатом дослідження стало виявлення головних показників ідентичності українців на сучасному етапі у порівнянні з попередніми роками. Вцілому, можна зазначити, що українці ідентифікують себе як патріоти своєї країни, шанують та використовують свою мову, вірять та сподіваються на успіх у євроінтеграційному процесі власної країни, а також є православними християнами східного (православного) обряду.

Ключові слова: ідентичність, цінності, народ, нація, мова, церква, свята, патріот, НАТО, ЄС.

Вступ. Ідентичність є одним з головних факторів єдності та згуртованості нації і народу в цілому. Особливо така рефлексія має неабияке значення час іноземної агресії з метою збереження єдиного цілого, а також тією системою цінностей, за котру варто боротися проти поневолення з боку окупанта. Адже окупація передбачає не лише захоплення певних територій, а також і населення, котре за спільної з ворогом ідентичності, на думку останнього, не мало б чинити опір такому поневоленню, оскільки має (мало б) з ним схожу систему цінностей. Тому, постає необхідність виокремити головні маркери національної ідентичності українців і визначити їх кількісний склад у динаміці за останні роки.

Під національною ідентичністю слід розуміти приналежність людини до певної держави чи нації, котра має виражені ознаки, які відокремлюють її від інших.

Під демократичним транзитом ми розуміємо зміну кількісних та якісних показників політичної системи країни в умовах її переходу до демократії, котра є бажаною і являється кінцевою ціллю.

Метою статті є спроба визначити головні маркери ідентичності українців за кількісними критеріями і виявити їх динаміку.

Головними завданнями дослідження стали: визначення головних маркерів національної ідентичності українців; аналіз поточного стану кількісних критеріїв приналежності громадян до головних маркерів національної ідентичності згідно даних соціологічних досліджень; порівняння поточних показників ідентичності українців по відношенню до попередніх років з метою виявлення їх динаміки.

Методами дослідження статті стали: компаративний метод використовувався для порівняння показників підтримки того чи іншого маркера ідентичності; кількісний метод дослідження для визначення числових значень ідентифікації українців, взятих згідно соціологічних даних і відібраних по базовим критеріям.

Для головних маркерів ідентичності у даній статті були взяті такі складові: національна, геополітична, мовна та релігійна, а також ставлення до головних свят та символів минулого.

Результати дослідження. Україна з отриманням незалежності успадкувала великий за своїм національним складом та за кількістю народ, котрий на той час складав близько 52 млн. осіб. Варто зауважити, що згідно Преамбули Конституції України «Український народ – громадяни України всіх національностей» [12].

Згідно Всеукраїнського перепису населення 2001 року в Україні проживали такі етнічні групи: українці – 77,8%; росіяни – 17,3%; білоруси – 0,6%; молдаване – 0,5% тощо [9]. Всі інші національності разом складають лише 3,5%. Тобто, за даними цього перепису, Україну слід вважати переважно мононаціональною країною, адже на її території проживає понад $\frac{3}{4}$ одного етносу – українців. При цьому, за даними цього перепису, на території України проживали представники понад 130 національностей та народностей [9].

У березні 2017 р. чотири соціологічні групи (Центр Разумкова, СОЦІС, КМІС, Рейтинг) провели велике опитування громадської думки по всій Україні, обравши 14 тис. респондентів. Згідно результатів цього опитування, українцями себе вважали 90,6% респондентів; росіянами – 6,3%; інша національність – 2,7% [10].

За результатами іншого опитування громадської думки, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» у серпні 2019 року, патріотами своєї країни вважали себе 83% громадян України (майже стільки ж як і у 2018 році). Тільки 11% мають протилежну думку, ще 6% не змогли відповісти на це запитання [7]. Також, згідно результатів дослідження групи «Рейтинг»: «Зберігається значний відсоток тих, хто ідентифікує себе в першу чергу громадянином України: у 2010 році тих, хто міг себе так назвати було 57%, а у 2019 році – 65%. 2019 р. зафіксовано найменшу за час досліджень кількість тих, хто ідентифікував себе як жителя свого регіону, міста, села (15%), також зменшилась кількість тих, хто обрав би альтернативу «просто людина» (18% – 2019 р., 29% – 2018 року). Трохи зріс відносно минулого року відсоток тих, хто б назвав би свою національність (16%). Ще 10% відсотків ідентифікують себе в першу чергу за родинною роллю, 8% – як радянську людину, 7% – як європейця, ще 6% – громадянин світу, близько по 3–4% назвали б свої релігійні переконання або професію.» [7].

Дещо змінилася ситуація щодо ідентичності українців у 2021 році. Так, згідно дослідження Соціологічної компанії «Рейтинг» 75% респондентів ідентифікують себе як громадяни України (це +10% по відношенню до 2019 року) і лише 11% не відчують себе такими. При тому, європейцями себе називає 26%, а «радянськими людьми» – 21% [1].

Окремої уваги у дослідженні компанії «Рейтинг» варто приділити опитуванню безпосередньо ровесників незалежності України (народжених 1991 року). Згідно зазначеного опитування, аж 86%

ідентифікують себе як громадяни України і 40% – як європейці. При цьому, значно старше покоління українців (здебільшого, пенсійного віку) більше себе відносить до категорії «радянська людина» [1], очевидно ностальгуючи за радянським періодом.

Дещо схоже дослідження громадської думки було здійснено Фондом Демократичні ініціативи імені І.Кучерива у серпні 2021 року. Так, згідно даного опитування, 59% респондентів ідентифікують себе громадянами України; 19% – вважають свою приналежність більше до населеного пункту в якому вони проживають, а 11% – до свого регіону [5].

Тобто, згідно вищезазначених даних соціологічного моніторингу громадської думки, можна вважати, що абсолютна більшість українців (від двох третіх до трьох четвертих) вважає себе саме громадянами України та патріотами своєї країни цілому. При цьому, варто зауважити, що існує чітка тенденція до зросту такої динаміки на користь загальнодержавного громадянства і патріотизму. Очевидно, що ця тенденція пов'язана з російською агресією щодо України починаючи з лютого 2014 року і по сьогодні та бажанням українців об'єднатися довкола своєї держави з метою її захисту, збереження та відновлення.

Також, достатньо знаковими є показники соціологічних досліджень щодо вибору геополітичних орієнтирів серед українських респондентів. Під «геополітичними орієнтирами» варто розуміти систему ціннісних координат серед громадян країни щодо військових, політичних та інших міждержавних союзів/блоків в не залежності від їх географічного розташування.

За даними Київського міжнародного інституту соціології, опитування з було якого було проведено у грудні 2021 року, 67,1% підтримує вступ України до ЄС (проти виступає – 21,6%) респондентів серед усіх опитаних. Проте, з тих хто взяв би участь у референдумі, у разі якщо таке питання буде винесено на розгляд, то аж 75,7% підтримало вступ України до Європейського Союзу [14].

Якщо б такий референдум відбувався стосовно питання вступу України до НАТО, то серед респондентів котрі підтримали таку ініціативу було 59,2%, проти такого вступу – 28,1% [14].

Опитування громадської думки проведене Соціологічною групою «Рейтинг» 1 березня 2022 року показує ще більший поступ українців у бік ЄС та НАТО. Так, згідно зазначеного опитування, 86% підтримують вступ України до ЄС і 76% – за курс країни до НАТО [11]. Варто відмітити той факт, що це безпрецедентний рівень підтримки з боку українців курс на ЄС та НАТО за всю новітню історію України.

При такому високому показнику вступу до НАТО, лише 44% респондентів вважають, що Україна повинна обов'язково вступити до цього Альянсу, а 42% вважають, що наша країна має продовжувати

співпрацю з НАТО, при цьому не ставати членом цього військово-політичного союзу [13].

Також, варто відзначити і те, що 61% респондентів вірять, що Україна стане членом Європейського Союзу найближчим часом (протягом 1–2 років), а ще 13% вірять у те, що Україна стане членом ЄС через 5 років, а решта вважають що це значно віддалена перспектива для нашої країни [11].

Як зазначають дослідники, позитивна динаміка курсу на ЄС і НАТО відбулася за рахунок зростання підтримки вступу до західних структур серед населення Півдня та Сходу в умовах повномасштабної війни Росії проти України [11].

Як видно з вищенаведених даних соціологічних досліджень, геополітичні орієнтири, зокрема – позитивне ставлення українців до зовнішньополітичних блоків, таких як ЄС та НАТО, останні роки набувають все більшої динаміки. Причиною такого явища варто вважати передусім агресію Росії щодо України починаючи з 2014 року і по теперішній час. Саме прагнення українців захищати себе, а також бути під «парасолькою» НАТО в умовах воєнної агресії з боку Росії, та тісна взаємодія з країнами ЄС у гуманітарному та економічному плані, спонукає до такого геополітичного вибору наших співгромадян. Більше того, це є також і відображення цивілізаційного вибору українців бути у сім'ї європейських народів та Західного світу, зокрема.

Однією з головних ознак, котра виокремлює українців за національно-культурною ідентичністю з поміж інших націй є мова.

Згідно Всеукраїнського перепису населення 2001 року, українську мову вважали рідною 67,5%, а російську – 29,6% населення України [9]. Через два десятиліття мовна ситуація якісно змінилася на користь української мови. Так, за даними соціального опитування, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва та Соціологічною службою Центру Разумкова з 29 липня по 4 серпня 2021 року, 78,3% українців вважають своєю рідною мовою українську і лише 18% – російську [6].

Останні заміри ситуації щодо мови в Україні відбулися 19 березня 2022 року Соціологічною групою «Рейтинг». Згідно даних цього дослідження – 76% опитаних вважають українську мову рідною, а 20% опитаних такою мовою вважають російську [15]. При цьому, на питання якою мовою розмовляєте вдома, то 48% респондентів відповіли – українською, а 18% – російською і 32% змішаною (російською і українською водночас) [15]. Тобто, враховуючи те, що аж 76% респондентів вважають рідною мовою українську, при тому лише 48% говорять у побуті (зокрема, вдома) виключно цією мовою і аж 32% т.зв. «суржиком».

У цьому новому дослідженні групи «Рейтинг» є цікаве питання щодо статусу української мови в Україні. Так, згідно даного дослідження, за те,

щоб українська мова мала статус державної мови виступили 83%, а щодо того, щоб російська мова була набула статус державної по всій Україні (поруч з українською) – лише 7% [15].

Таким чином, вищезазначені дані дослідження громадської думки дають підстави стверджувати те, що т.зв. «мовне питання» щодо російської мови в Україні є штучним та нав'язаним саме Росією, оскільки нею користуються менше 20% респондентів. Можна говорити, що для українців цілому не існує ніякого «мовного питання», оскільки українська мова є органічною для переважної більшості українців (для понад трьох четвертих), а також відображена у Конституції України як єдина державна і є одним з головних маркерів нашої ідентичності.

Досить цікавим є ставлення українців до релігії та до представників культу різних конфесій всередині країни. Так, за даними опитування Київського міжнародного інституту соціології, проведеного у червні 2021 року, 73% українців відносять себе до православних, 9% до греко-католиків і 7% до атеїстів. Серед православних, 58% відносять себе до Православної церкви України, а 25% – до Української православної церкви (Московського патріархату) і 12% – вважають себе просто православними [2].

Згідно результатів опитування проведеного Соціологічною компанією «Рейтинг» 8–9 березня 2022 року, 63% опитаних українців підтримують ідею розриву УПЦ Московського патріархату з російською православною церквою, проти цього лише – 10%. Серед прихожан цієї конфесії більше половини підтримують розрив зв'язків УПЦ МП з РПЦ, а чверть зазначає, що їй це байдуже і лише 9% не змогли на це відповісти [8].

Тобто, дана статистика щодо конфесійної приналежності дає можливість припускати, що українці у переважній своїй більшості є православними християнами, більшість з яких належать до Православної церкви України. Це дає підстави стверджувати, що українці за релігійною приналежністю, у своїй переважній більшості відносяться до православно-слов'янської цивілізації (за визначенням С. Хантінгтона у його теорії щодо «Зіткнення цивілізацій»).

Відповідно, що після конфесійної приналежності українців, варто було б розглянути ставлення українців до головних свят країни, у тому числі – християнських. Так, згідно дослідження Київського міжнародного інституту соціології, проведеного у квітні 2021 року, до найбільш «важливих і улюблених» свят українців належать: Різдво Христове (66%), Пасха (65%), Новий рік (58%) тощо [3].

Також, для розуміння ідентичності українців важливим маркером може бути ставлення до символів минулого, зокрема до радянської (тоталітарної) епохи та української держави в історичному контексті. Так, щодо виявлення ставлення українців по цим питанням, Київський міжнародний інсти-

тут соціології провів опитування у липні 2020 року. Згідно даних дослідження, 32% українців позитивно ставляться до рішення про заборону комуністичної символіки. Майже така ж частка громадян ставляться до цього рішення негативно (34%). Ще для чверті громадян це байдуже. Також, 30% українців схвалюють перейменування населених пунктів та вулиць, названих на честь комуністичних діячів, тоді як 44% ставляться до цього негативно, а ще близько 20% – байдуже [4].

Щодо ставлення до української державності у минулому, то згідно вищевказаного дослідження, 48% українців підтримують визнання діячів Української народної республіки (УНР) борцями за незалежність України. Негативно до цього ставляться 16%, ще 16% – байдуже [4].

На думку авторів даного дослідження: «Історична пам'ять корелює з тим, як громадяни уявляють майбутнє України. Наприклад, серед тих, хто погоджується із заборонаю комуністичних символів, 68% підтримують європейську інтеграцію України. Натомість серед тих, хто не погоджується із заборонаю комуністичних символів, істотно більше прихильників союзу з Росією чи неприєднання до жодного з союзів.» [4]. Тобто, серед громадян існує прямий зв'язок з позицією (не)заборони комуністичних символів і геополітичного вектору. Як правило, цей водорозділ проходить по віковій, більше – поколіннєвій, складовій. Старше покоління більше виступало за позаблоковий статус і за не зміну комуністичних символів, молодше ж покоління – за прозахідний курс та за декомунізацію.

Висновки. Таким чином, ідентичність українців протягом довгого процесу державотворення та через історичні обставини і впливи інших держав, здебільшого сусідніх, перебувала у постійному динамічному процесі в «пошуках себе». Останнє десятиліття, у зв'язку з окупацією Криму і частини сходу України, призвело до більш стрімкого і чіткого самовизначення громадян в аспекті їх ідентичності. Так, можна побачити чітку динаміку зростання національної приналежності громадян країни до українців, яка тепер становить понад 90% (після 77,8% у 1991р.). Також, за дослідженнями громадської думки можна чітко простежити зростання патріотичних настроїв серед українців (у 2010 р. 57% вважали себе патріотами і до 75% у 2019 р.). Суттєве значення для ідентифікації у цивілізаційному сенсі є геополітичний орієнтир українців, котрі у переважній більшості поділяють курс країни на ЄС (86%) та на НАТО (76%).

Оскільки, важливу роль у ідентифікації кожної нації є мова і Україна не є виключенням у цьому процесі, то рідною вважають українську мову біля 78% респондентів. Така тенденція невпинно зростає, адже «мовна проблема», котру Росія виграла для України, набирає протилежного ефекту саме на користь єдиної державної мови. Оскільки

мова і культура пов'язані з політичною та релігійною складовою, то остання також відіграє важливе значення у суспільному житті українців. Так, 73% респондентів відносять себе до православних християн. При цьому, 58% відносять себе до Православної церкви України (котру очолює Епіфаній), а 25% до Української православної церкви (москowsького патріархату).

Отже, можна зазначити, що українці ідентифікують себе як патріоти своєї країни, шанують та використовують свою мову, вірять та сподіваються на успіх у євроінтеграційному процесі власної країни, а також є православними християнами східного (православного) обряду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Всеукраїнське опитування «Покоління незалежності: цінності та мотивація». URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pokolenie_nezavisimosti_cennosti_i_motivacii.html
2. Всеукраїнське опитування «Релігійна самоідентифікація населення і ставлення до основних церков: червень 2021 року. URL: <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1052&page=1>
3. Всеукраїнське опитування «Ставлення українців до свят, квітень 2021». URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1036&page=1&t=9>
4. Всеукраїнське опитування «Шостий рік декомунізації: ставлення населення до заборони символів тоталітарного минулого». URL: <https://dif.org.ua/article/shostiy-rik-dekomunizatsii-stavlennya-naselennya-do-zaboroni-simvoliv-totalitarnogo-minulogo>
5. Всеукраїнське опитування: «30 років незалежності: які здобутки, проблеми і зростання бачать українці й на що сподіваються у майбутньому». URL: https://dif.org.ua/article/30-rokiv-nezalezhnosti-yaki-zdobutki-i-problemi-zrostannya-bachat-ukraintsi-y-na-shcho-spodivayutsya-u-maybutnomu_2
6. Всеукраїнське опитування: «День української писемності та мови – 2021: чи стає державної мови більше у публічному просторі?». URL: https://dif.org.ua/article/den-ukrainskoi-pisemnosti-ta-movi-2021-chi-stae-derzhavnoi-movi-bilshe-u-publichnomu-prostori_?fbclid=IwAR2fNz4-uTYIavd8aZbHHiJSCpU-rv6VZVz-Md7O0fOOIznoi9Kfav9RC6k
7. Всеукраїнське опитування: «Динаміка патріотичних настроїв українців: серпень 2019» р. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_patrioticheskikh_nastroeniy_ukraincev_avgust_2019.html
8. Всеукраїнське опитування: «Оцінка ситуації в Україні (8–9 березня 2022 р.)». URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/ocenka_situacii_v_ukraine_8-9_marta_2022.html?fbclid=IwAR1HulUiwly3_V0BaPj8UJK69vE96Hs3sO10ggzNOBTOFNZUDnVbYcNV0qU
9. Всеукраїнський перепис населення 2001 р. URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>
10. Загальнонаціональне опитування громадської думки компаніями Центр Разумкова, СОЦІС, КМІС, Рейтинг: березень 2017 р. URL: https://zn.ua/ukr/internal/nacionalne-pitannya-ukrayina-yak-yevropa-245832_.html
11. Загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (1 березня 2022 року). URL: <https://ratinggroup.ua/>

research/ukraine/obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_1_marta_2022.html

12. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>

13. П'яте загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (18 березня 2022 року). URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatyy_obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_18_marta_2022.html

14. Ставлення до вступу України до ЄС і НАТО. Опитування Київського міжнародного інституту соціології у грудні 2021 р. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1083&page=1>

15. Шосте загальнонаціональне опитування: мовне питання в Україні (19 березня 2022 р.). URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/language_issue_in_ukraine_march_19th_2022.html

16. Denys Kiryukhin. Roots and Features of Modern Ukrainian National Identity and Nationalism. URL: <https://www.e-ir.info/2015/03/19/roots-and-features-of-modern-ukrainian-national-identity-and-nationalism/>

17. Igor Khrestin. Constructing a Common Ukrainian Identity: An Empirical Study. URL: https://digitalcommons.iwu.edu/polisci_honproj/18

18. The Basic Historical Identity Formations in Ukraine: A Typology. *Harvard Ukrainian Studies*. Vol. 28, No. 1/4, *RUS' WRIT LARGE: LANGUAGES, HISTORIES, CULTURES: Essays Presented in Honor of Michael S. Flier on His Sixty-Fifth Birthday* (2006), pp. 483-500 (18 pages). URL: <https://www.jstor.org/stable/41036976>

19. Ukrainian National Identity: The «Other Ukraine». URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/ukrainian-national-identity-the-other-ukraine>

REFERENCES:

1. Vseukrainske opytuvannia «Pokolinnia nezalezhnosti: tsinnosti ta motyvatsiia» [All-Ukrainian poll «Generation of Independence: Values and Motivation»]. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pokolenie_nezavisimosti_cennosti_i_motivacii.html

2. Vseukrainske opytuvannia «Relihiina samoidentyfikatsiia naseleння i stavlennia do osnovnykh tserkov: cherven 2021 roku [All-Ukrainian poll «Religious self-identification of the population and attitudes towards the main churches: June 2021»]. URL: <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1052&page=1>

3. Vseukrainske opytuvannia «Stavlennia ukrainsiv do sviat, kviten 2021» [All-Ukrainian poll «Attitudes of Ukrainians to the holidays, April 2021»]. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1036&page=1&t=9>

4. Vseukrainske opytuvannia «Shostyi rik dekomunizatsii: stavlennia naseleння do zaborony symvoliv totalitarnoho mynuloho» [All-Ukrainian poll «Sixth year of decommunization: the attitude of the population to the prohibition of symbols of the totalitarian past»]. URL: <https://dif.org.ua/article/shostiy-rik-dekomunizatsii-stavlennya-naselennya-do-zaboroni-simvoliv-totalitarnogo-minulogo>

5. Vseukrainske opytuvannia: «30 rokiv nezalezhnosti: yaki zdobutky, problemy i zrostantnia bachat ukrainsi y na shcho spodivaiutsia u maibutnomu» [All-Ukrainian poll: «30 years of independence: what achievements, problems and growth Ukrainians see and what they hope

for in the future»]. URL: https://dif.org.ua/article/30-rokiv-nezalezhnosti-yaki-zdobutki-i-problemi-zrostantnia-bachat-ukrainsi-y-na-shcho-spodivayutsya-u-maibutnomu_2

6. Vseukrainske opytuvannia: «Den ukrainskoi pysemnosti ta movy – 2021: chy stae derzhavnoi movy bilshe u publichnomu prostori?» [All-Ukrainian poll: «Day of Ukrainian Literature and Language – 2021: is the state language becoming more in public?»]. URL: https://dif.org.ua/article/den-ukrainskoi-pisemnosti-ta-movi-2021-chi-stae-derzhavnoi-movi-bilshe-u-publichnomu-prostori_?fbclid=IwAR2fNz4-uTYIavd8aZbHHiJSCpU-rv6VZVz-Md700fOOIznoi9Kfav9RC6k

7. Vseukrainske opytuvannia: «Dynamika patriotychnykh nastroiv ukrainsiv: serpen 2019» [All-Ukrainian poll: «Dynamics of patriotic sentiments of Ukrainians: August 2019»]. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dynamika_patrioticheskikh_nastroeniy_ukraincev_avgust_2019.html

8. Vseukrainske opytuvannia: «Otsinka sytuatsii v Ukraini (8–9 bereznia 2022 r.)» [All-Ukrainian poll: «Assessment of the situation in Ukraine (March 8–9, 2022)»]. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/ocenka_situacii_v_ukraine_8-9_marta_2022.html?fbclid=IwAR1HulUiwly3_V0BaPj8UJK69vE96Hs3sO10qgzNOBtOfNZUDnvvYcNV0qU

9. Vseukrainskyi perepys naseleння 2001 r. [All-Ukrainian census of 2001]. URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/>

10. Zahalnonatsionalne opytuvannia hromadskoi dumky kompaniiamy Tsentrazumkova, SOTSIS, KMIS, Reitynh: berezen 2017 r. [Nationwide opinion poll by Razumkov Center, SOCIS, KIIS, Rating: March 2017]. URL: https://zn.ua/ukr/internal/nacionalne-pitannya-ukrayina-yak-yevropa-245832_.html

11. Zahalnonatsionalne opytuvannia: Ukraina v umovakh viiny (1 bereznia 2022 roku) [Nationwide poll: Ukraine during the war, March 1, 2022]. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_1_marta_2022.html

12. Konstytutsiia Ukrainy. Zakon vid 28.06.1996 # 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996 [Constitution of Ukraine. Law of 28.06.1996 № 254k/96-VR. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>

13. Piate zahalnonatsionalne opytuvannia: Ukraina v umovakh viiny (18 bereznia 2022 roku) [Fifth National Survey: Ukraine in War (March 18, 2022)]. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatyy_obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_18_marta_2022.html

14. Stavlennia do vstupu Ukrainy do YeS i NATO. Opytuvannia Kyivskoho mizhnarodnogo instytutu sotsiologii u hrudni 2021 r. [Attitude towards Ukraine's accession to the EU and NATO. Poll of the Kyiv International Institute of Sociology in December 2021]. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1083&page=1>

15. Shoste zahalnonatsionalne opytuvannia: movne pytannia v Ukraini (19 bereznia 2022 r.). [Sixth nationwide survey: language issue in Ukraine (March 19, 2022)]. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/language_issue_in_ukraine_march_19th_2022.html

16. Denys Kiryukhin (2015). Roots and Features of Modern Ukrainian National Identity and Nationalism [Denys Kiryukhin. Roots and Features of Modern

Ukrainian National Identity and Nationalism.]. URL: <https://www.e-ir.info/2015/03/19/roots-and-features-of-modern-ukrainian-national-identity-and-nationalism/>

17. Igor Khrestin. Constructing a Common Ukrainian Identity: An Empirical Study. URL: https://digitalcommons.iwu.edu/polisci_honproj/18

18. The Basic Historical Identity Formations in Ukraine: A Typology. Harvard Ukrainian Studies. Vol. 28.

No. 1/4, RUS WRIT LARGE: LANGUAGES, HISTORIES, CULTURES: Essays Presented in Honor of Michael S. Flier on His Sixty-Fifth Birthday (2006), pp.483–500(18pages).URL:<https://www.jstor.org/stable/41036976>

19. Ukrainian National Identity: The «Other Ukraine». URL: <https://www.wilsoncenter.org/publication/ukrainian-national-identity-the-other-ukraine>

Identity of Ukrainians in the conditions of democratic transit and geopolitical situation: dynamics

Voitenko Yurii Mykolaiovych

Ph. D. in History, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Political Science
Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav
Sukhomlinskoho str., 30, Pereiaslav,
Kyiv region, Ukraine

The relevance of the topic of the scientific article is due to modern political, gender and national studies of women's movements in European countries, including the Ukrainian women's movement, which began in Stanislavov and developed in Lviv, Eastern Galicia and became part of the general liberation movement of the Ukrainian nation. The purpose of the article is to analyze the issues, including political and review the issues of «Nova Khata» – a magazine of fashion and culture. The study of the main issues of the magazine is important to clarify the conscious paradigms of the Ukrainian women's movement, the value concepts of Ukrainian women's periodicals with a political character, the transformation of views on the political role of women in traditional society and its participation in public life through political journalism.

The scientific article analyzes negative stereotypes about the traditional role of women in public life on the example of comparing Ukrainian and Polish fashion magazines: «Nova Khata» and the Polish magazine «Świat kobiety», as well as opposing the Ukrainian national idea of seizing the Polish magazine during the liberation movement nation. On the pages of the publication «Nova Khata» are promoted: women's education, self-education, creative realization of women as individuals. The traditional formula for Ukrainian women in society, which has been reduced to marriage and the birth of children, has been criticized for being superficial.

Research methods. The study used a set of general and special methods: the method of conceptual analysis in determining the directions of the Ukrainian women's movement; thematic analysis in determining the main theme of the publication «Nova Khata»; synthesis in the study of methods and forms of struggle of active women for their political rights. Results and conclusions. An active political role of a Ukrainian woman-citizen and popularization of national traditions, clothes, customs is a conscious concept of the Ukrainian magazine «Nova Khata».

Key words: educational political journalism, Ukrainian gender movement, emancipated publications, a new type of Ukrainian active woman, women's economic rights, self-education of women citizens, women's education for Ukrainian patriots.